

ارزیابی ویژگیهای زراعی و گروه‌بندی برخی از توده‌های سیر بومی ایران

جواد لامعی هروانی، محمود عظیمی و محدودلی تقدسی^۱
^۱- اعضای هیات علمی مرکز تحقیقات کشاورزی استان زنجان

این پژوهش با هدف ارزیابی ویژگیهای زراعی ۷ توده بومی سیر ایرانی و گروه‌بندی آنها در قالب طرح بلوکهای قالب تصادفی با چهار تکرار در ایستگاه تحقیقات خیرآباد مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی زنجان در سال ۸۲-۱۳۸۱ اجرا شد. نتایج تجزیه واریانس گویای وجود تنوع بسیار زیاد میان توده‌های بومی، از نظر تمام ویژگیهای مورفولوژیک و زراعی بود. بیشترین ضریب تنوع ژنتیکی به وزن برگ ($GCV=42/18$) و کمترین آن به ارتفاع بوته ($GCV=11/53$) درصد تعلق داشت. قطر غلاف، بیوماس، وزن پیاز و وزن سیرچه نیز دارای ضریب تنوع ژنتیکی زیادی بودند. قابلیت توارث عمومی صفات بسیار زیاد بود بطوریکه در صفات قطر غلاف، تعداد پوست روی پیاز و تعداد برگ به ترتیب (۹۵، ۹۳ و ۹۱) درصد برآورد گردید. دامنه تغییرات تمامی صفات گسترده بود. در بین توده‌های مورد بررسی در صفات بیوماس، تعداد برگ، قطر غلاف، وزن پیاز، وزن سیرچه و تعداد پوست روی پیاز سیرهای بومی تفرش و اهواز به ترتیب بیشترین و کمترین مقادیر را به خود اختصاص دادند. براساس طبقه‌بندی گیاهشناسی پیشنهادی کوزنتسوف توده‌های بومی آذرشهر، ارومیه، طارم، مازندران و مشهد در زیر گونه *Allium sativum* L. Var *sagittatum* Kuz و توده‌های بومی اهواز و تفرش در زیر گونه *Allium sativum* L. Var *sagittatum* Kuz گروه‌بندی گردیدند. گروه‌بندی ۷ توده بومی سیر بر مبنای تجزیه

۳۲۴ / چهارمین کنگره علوم باغبانی ایران، آبان ماه ۱۳۸۴

کلاستر و تجزیه به مؤلفه‌های اصلی نتایج یکسانی را نشان دادند. بطوریکه توده‌های شمال غرب کشور (آذرشهر، ارومیه و طارم) و مازندران در یک گروه، توده‌های تفرش و مشهد در گروه دیگر و توده اهواز به تنهایی در گروه مجزا قرار گرفتند.